

Priporočilo Mednarodne organizacije dela 193 – Spodbujanje zadrug, september 2002

Preambula

Generalna konferenca Mednarodne organizacije dela,

ki jo je v Ženevi sklical upravni organ Mednarodnega urada za delo – ta se je sestel na svojem 90. zasedanju 3. junija 2002 –, je

ob upoštevanju pomena zadrug pri ustvarjanju delovnih mest, mobiliziranju virov, ustvarjanju naložb in njihovem prispevku h gospodarstvu,

ob upoštevanju dejstva, da zadruge v različnih oblikah spodbujajo čim večjo udeležbo vseh ljudi v gospodarskem in družbenem razvoju,

ob upoštevanju dejstva, da je globalizacija povzročila nove in različne pritiske, težave, izzive in odprla priložnosti za zadruge ter opozorila, da potrebujemo močnejše oblike človeške solidarnosti na nacionalni in mednarodni ravni, če želimo zagotoviti pravično porazdelitev koristi globalizacije, in ob upoštevanju Deklaracije o temeljnih načelih in pravicah pri delu Mednarodne organizacije dela, ki jih je sprejela Mednarodna konferenca dela na svojem 86. zasedanju (1998), in ob upoštevanju pravic in načel, ki jih vsebujejo mednarodne konvencije in priporočila o delu, zlasti Konvencija o prisilnem ali obveznem delu (1930), Konvencija o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic (1948), Konvencija o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja (1949), Konvencija o enakem plačilu (1951), Konvencija o socialni varnosti (minimalni standardi) (1952), Konvencija o

odpravi prisilnega dela (1957), Konvencija o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih (1958), Konvencija o politiki zaposlovanja (1964), Konvencija o minimalni starosti (1973), Konvencija in Priporočilo o organizacijah podeželskih delavcev (1975), Konvencija in Priporočilo o razvoju človeških virov (1975), Priporočilo o politiki zaposlovanja (dopolnilne določbe) (1984), Priporočilo o ustvarjanju delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih (1998) in Konvencija o najhujših oblikah otroškega dela (1999),

ob sklicevanju na načelo iz Filadelfijske deklaracije, da »delo ni blago«,

ob poudarjanju, da je uresničevanje dostojnega dela za delavce po vsem svetu glavni cilj Mednarodne organizacije dela,

po odločitvi za sprejetje nekaterih predlogov v zvezi s spodbujanjem zadrug, kar je četrta točka dnevnega reda zasedanja,

po ugotovitvi, da so ti predlogi v obliki priporočila,

dvajsetega junija 2002 sprejela naslednje priporočilo, ki se lahko navaja kot Priporočilo o spodbujanju zadrug (2002).

I. OBSEG, OPREDELITEV IN CILJI

- 1. Ugotovljeno je bilo, da zadruga delujejo v vseh sektorjih gospodarstva. To priporočilo velja za vse vrste in oblike zadrug.
- 2. Za namene tega priporočila zadruga pomeni avtonomno združenje oseb, prostovoljno povezanih z namenom, da na skupne ekonomske, družbene in kulturne potrebe ter prizadevanja odgovarjajo prek podjetja v skupni lasti, ki ga upravljajo demokratično.
- 3. Promocija in krepitev identitete zadrug naj se spodbujata na podlagi:
 - a) združnih vrednot samopomoči, samoodgovornosti, demokratičnosti, enakosti, pravičnosti in solidarnosti; prav tako etičnih vrednot poštenosti, odprtosti, družbene odgovornosti in skrbi za druge;
 - b) načel sodelovanja, ki jih je razvilo mednarodno združno gibanje in ki so navedena v prilogi k temu priporočilu; ta načela so: prostovoljno in odprto članstvo, demokratično upravljanje članov, ekonomska udeležba članov, avtonomija in neodvisnost, izobraževanje, usposabljanje in obveščanje, sodelovanje med zadrugami in skrb za skupnost.
- 4. Razvijejo naj se ukrepi, s katerimi se spodbuja potencial zadrug v vseh državah, ne glede na njihovo stopnjo razvoja, da se njim in njihovemu članstvu zagotovi pomoč pri:

- a) ustvarjanju in razvijanju dejavnosti, ki ustvarjajo prihodke in trajnostne dostojne zaposlitve;
 - b) razvijanju zmogljivosti človeških virov in poznavanja vrednot, prednosti in koristi združnega gibanja z izobraževanjem in usposabljanjem;
 - c) razvijanju poslovnega potenciala, vključno s podjetniškimi in poslovnimi zmogljivostmi;
 - d) krepitvi njihove konkurenčnosti ter dostopanju do trgov in institucionalnih finančnih sredstev;
 - e) povečevanju prihrankov in naložb;
 - f) izboljševanju socialne in gospodarske blaginje ob upoštevanju dejstva, da je treba odpraviti vse oblike diskriminacije;
 - g) prispevanju k trajnostnemu človekovemu razvoju ter
 - h) vzpostavljanju in širitvi uspešnega in dinamičnega sektorja gospodarstva, kamor spadajo zadruga in ki odgovarja na družbene in gospodarske potrebe skupnosti.
- 5. Sprejemanje posebnih ukrepov naj se spodbuja, da se tako zadrugam kot podjetjem in organizacijam, ki jih navdihuje solidarnost, omogoči, da odgovorijo na potrebe svojih članov in potrebe družbe, vključno s tistimi iz prikrajskih skupin, da bi bila dosežena njihova socialna vključenost.

II. OKVIR POLITIK IN VLOGA VLAD

- 6. V uravnoteženi družbi so potrebni močan javni in zasebni sektor ter močan združni, vzajemni ter drugi socialni in nevladni sektor. Ravno v tem kontekstu bi morale vlade zagotoviti podporni politični in pravni okvir, ki je v skladu z naravo in funkcijo zadrug ter upošteva združne vrednote in načela iz tretjega odstavka. S tem bi:
 - a) vzpostavili institucionalni okvir, ki bo omogočil registracijo zadrug na čim hitrejši, preprostejši, finančno čim bolj dostopen in učinkovit način;
 - b) spodbujali politike, katerih namen je ustvariti ustrezne rezerve, pri čemer bi lahko bil vsaj del rezerv nedeljiv, ter solidarnostne sklade v zadrugah;
 - c) zagotovili sprejetje ukrepov za nadzor zadrug pod pogoji, ki ustrezajo njihovi naravi in funkcijam, spoštujejo njihovo avtonomijo in so v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter niso nič manj ugodni od tistih, ki se uporabljajo za druge oblike podjetij in družbenih organizacij;
 - d) omogočali članstvo zadrug v združnih strukturah v skladu s potrebami članov zadrug ter
 - e) spodbujali razvoj zadrug kot avtonomnih in samoupravnih podjetij, zlasti na področjih, na katerih imajo zadruga pomembno vlogo ali zagotavljajo storitve, ki sicer niso zagotovljene.

- 7.
 - (1) Spodbujanje zadrug ob upoštevanju vrednot in načel iz tretjega odstavka naj se obravnava kot eden od stebrov nacionalnega in mednarodnega gospodarskega in socialnega razvoja.
 - (2) Zadruge naj se obravnavajo v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter pod pogoji, ki niso nič manj ugodni od tistih, ki veljajo za druge oblike podjetij in družbenih organizacij. Vlade naj po potrebi uvedejo podpirne ukrepe za dejavnosti zadrug, ki dosegajo specifične rezultate socialnih in javnih politik, kot je spodbujanje zaposlovanja ali razvoj dejavnosti v korist prikrajšanih skupin ali regij. Taki ukrepi bi morali med drugim in kolikor je mogoče vključevati davčne ugodnosti, posojila, nepovratna sredstva, dostop do programov javnih del in posebne določbe o javnih naročilih.
 - (3) Posebna pozornost naj se nameni povečanju udeležbe žensk v zadružnem gibanju na vseh ravneh, zlasti na upravljalski ravni in vodilnih položajih.
- 8.
 - (1) Nacionalne politike naj predvsem:
 - a) spodbujajo temeljne standarde dela Mednarodne organizacije dela in Deklaracijo o temeljnih načelih in pravicah pri delu Mednarodne organizacije dela za vse delavce v zadrugah brez kakršnegakoli razlikovanja;
 - b) zagotovijo, da se zadruge ne ustanovljajo ali uporabljajo z namenom neskladnega ravnanja z delovno zakonodajo ali da se ne uporabljajo z namenom vzpostavljanja prikritih delovnih razmerij ter se borijo proti lažnim zadrugam, ki kršijo pravice delavcev, tako da zagotovijo uporabo delovne zakonodaje v vseh podjetjih;
 - c) spodbujajo enakost spolov v zadrugah in pri njihovem delu;
 - d) spodbujajo ukrepe, s katerimi se v zadrugah upoštevajo najboljše delovne prakse, vključno z dostopom do ustreznih informacij;
 - e) razvijajo tehnično in poklicno znanje in spretnosti, podjetniške in poslovodne sposobnosti, poznavanje poslovnega potenciala ter splošno znanje in spretnosti na področju ekonomskih in socialnih politik pri članih, delavcih in vodstvenih delavcih ter izboljšajo njihov dostop do informacijskih in komunikacijskih tehnologij;
 - f) spodbujajo izobraževanje in usposabljanje na področju zadružnih načel in praks na vseh ustreznih ravneh nacionalnega sistema izobraževanja in usposabljanja ter v širši družbi;
 - g) spodbujajo sprejetje ukrepov, s katerimi bosta zagotovljena varnost in zdravje na delovnem mestu;
 - h) zagotovijo usposabljanje in druge oblike pomoči, s katerimi se bosta izboljšali stopnja produktivnosti in konkurenčnosti zadrug ter kakovost blaga in storitev, ki jih ponujajo;

- i) omogočajo dostop zadrug do posojil;
- j) omogočajo dostop zadrug do trgov;
- k) spodbujajo širjenje informacij o zadrugah in
- l) si prizadevajo za izboljšanje nacionalne statistike o zadrugah z namenom oblikovanja in izvajanja razvojnih politik.
- (2) Take politike naj:
 - a) oblikovanje in izvajanje politik in predpisov o zadrugah po potrebi decentralizirajo na regionalno in lokalno raven;
 - b) določijo pravne obveznosti zadrug na področjih, kot so registracija, finančna in družbena revizija ter pridobivanje licenc;
 - c) spodbujajo dobro prakso upravljanja podjetij v zadrugah.
- 9. Vlade naj podpirajo pomembno vlogo zadrug pri preoblikovanju tega, kar so pogosto mejne preživetvene dejavnosti (včasih imenovane neformalna ekonomija), v zakonito delo, ki je popolnoma vključeno v uradno gospodarsko življenje.

III. IZVAJANJE JAVNIH POLITIK ZA SPODBUJANJE ZADRUG

- 10. (1) Države članice naj sprejmejo posebno zakonodajo in predpise o zadrugah, ki temeljijo na združnih vrednotah in načelih iz tretjega odstavka, ter revidirajo tako zakonodajo in predpise, kadar je to primerno.
 - (2) Pri oblikovanju in reviziji zakonodaje, politik in predpisov, veljavnih za zadruge, naj se vlade posvetujejo z združnimi organizacijami ter zadevnimi organizacijami delodajalcev in delavcev.
- 11. (1) Vlade naj zadrugam omogočijo dostop do podpornih storitev, da bi jih okrepile in povečale njihovo uspešnost poslovanja in zmožnost, da ustvarjajo zaposlitve in prihodke.
 - (2) Kadar je to mogoče, naj te storitve vključujejo:
 - a) programe za razvoj človeških virov;
 - b) raziskovalne storitve in storitve svetovanja pri upravljanju;
 - c) dostop do financiranja in naložb;
 - d) računovodske in revizijske storitve;
 - e) informacijske storitve upravljanja;
 - f) storitve informiranja in odnosov z javnostmi;
 - g) svetovalne storitve na področju tehnologije in inoviranja;
 - h) pravne in davčne storitve;
 - i) podporne storitve za trženje in
 - j) po potrebi druge podporne storitve.
 - (3) Vlade naj omogočajo vzpostavitev teh podpornih storitev. Zadruge in njihove organizacije naj spodbujajo k sodelovanju pri organiziranju in upravljanju teh storitev ter k njihovem financiranju, kadar je to mogoče in primerno.

- (4) Vlade naj prepoznajo vlogo zadrug in njihovih organizacij, tako da razvijajo ustrezne instrumente, katerih namen je ustvarjati in krepiti zadruge na nacionalni in lokalni ravni.
- 12. Vlade naj po potrebi sprejmejo ukrepe, s katerimi bodo zadrugam omogočale dostop do naložbenih finančnih sredstev in posojil. Ti ukrepi naj predvsem:
 - a) omogočajo ponudbo posojil in drugih finančnih instrumentov;
 - b) poenostavijo upravne postopke, odpravijo neustrezne stopnje zadružnega premoženja in zmanjšajo stroške transakcij posojil;
 - c) omogočajo avtonomen sistem financiranja zadrug, vključno s hranilnimi in kreditnimi, bančnimi in zavarovalniškimi zadrugami;
 - d) vključijo posebne določbe za prikrajšane skupine.
- 13. Da bi spodbujale zadružno gibanje, naj vlade spodbujajo ugodne pogoje za razvoj tehničnih, poslovnih in finančnih povezav med vsemi oblikami zadrug z namenom omogočanja izmenjave izkušenj ter delitev tveganj in koristi.

IV. VLOGA ORGANIZACIJ DELODAJALCEV IN DELAVCEV TER ZADRUŽNIH ORGANIZACIJ IN ODNOSI MED NJIMI

- 14. Organizacije delodajalcev in delavcev naj ob prepoznavanju pomena zadrug za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja skupaj z zadružnimi organizacijami iščejo načine in sredstva za spodbujanje zadrug.
- 15. Organizacije delodajalcev naj po potrebi omogočijo včlanjevanje zadrug, ki se jim želijo pridružiti, in zagotovijo ustrezne podporne storitve pod enakimi pogoji, ki veljajo za druge člane.
- 16. Organizacije delavcev naj se spodbuja k:
 - a) svetovanju in pomoči delavcem v zadrugah, da se pridružijo organizacijam delavcev;
 - b) pomoči njihovim članom pri vzpostavljanju zadrug, tudi z namenom, da se zagotovi dostop do temeljnih dobrin in storitev;
 - c) sodelovanju v odborih in delovnih skupinah na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni, ki obravnavajo gospodarske in družbene probleme, ki se tičejo zadrug;
 - d) pomoči in sodelovanju pri vzpostavljanju novih zadrug z namenom, da se ustvarijo ali ohranijo zaposlitve, tudi v primerih predlogov za zapiranje podjetij;
 - e) pomoči in sodelovanju v programih za zadruge, katerih namen je povečanje njihove produktivnosti;
 - f) spodbujanju enakih možnosti v zadrugah;
 - g) spodbujanju izvajanja pravic delavcev članov zadrug in
 - h) zagotavljanju katerih koli drugih dejavnosti za spodbujanje zadrug,

- vključno z izobraževanjem in usposabljanjem.
- 17. Zadruga in organizacije, ki jih zastopajo, naj se spodbuja k:
 - a) vzpostavljanju aktivnega odnosa z organizacijami delodajalcev in delavcev ter zadevnimi vladnimi in nevladnimi agencijami z namenom, da se ustvari ugodno okolje za razvoj zadrug;
 - b) upravljanju lastnih podpornih storitev in prispevanju pri njihovem financiranju;
 - c) zagotavljanju tržnih in finančnih storitev za povezane zadruge;
 - d) vlaganju v razvoj človeških virov njihovih članov, delavcev in vodstvenih delavcev ter k njihovem spodbujanju;
 - e) spodbujanju nastajanja ter povezovanja z nacionalnimi in mednarodnimi združenimi organizacijami;
 - f) zastopanju nacionalnega združenega gibanja na mednarodni ravni in
 - g) zagotavljanju katerih koli drugih dejavnosti za spodbujanje zadrug.

V. MEDNARODNO SODELOVANJE

- 18. Mednarodno sodelovanje naj se zagotavlja s pomočjo:
 - a) izmenjave informacij o politikah in programih, ki so se izkazali za učinkovite pri ustvarjanju zaposlitev in prihodkov za člane zadrug;
 - b) krepitev in spodbujanja odnosov med nacionalnimi in mednarodnimi organi in institucijami, ki so vključeni v razvoj zadrug, da se omogočijo:
 - (i) izmenjava osebja in zamisli, gradiv za izobraževanje in usposabljanje, metodologij in referenčnega gradiva;
 - (ii) zbiranje in uporaba raziskovalnega gradiva in drugih podatkov o zadrugah in njihovem razvoju;
 - (iii) vzpostavljanje zavezništov in mednarodnih partnerstev med zadrugami;
 - (iv) spodbujanje in varstvo združnih vrednot in načel ter
 - (v) vzpostavljanje poslovnih odnosov med zadrugami;
 - c) dostopa zadrug do nacionalnih in mednarodnih podatkov, kot so informacije o trgih, zakonodaji, metodah in tehnikah usposabljanja, tehnologij in standardov za proizvode ter
 - d) razvoja skupnih regionalnih in mednarodnih smernic in zakonodaje za spodbujanje zadrug, kadar je to upravičeno in mogoče ter po posvetovanju z zadevnimi zadrugami in organizacijami delodajalcev in delavcev.

VI. KONČNA DOLOČBA

- 19. Pričujoče priporočilo spreminja in nadomešča Priporočilo o zadrugah (za države v razvoju) iz leta 1966.

Priloga

IZPISEK IZ IZJAVE O ZADRUŽNI IDENTITETI, KI JO JE LETA 1995 SPREJELA GENERALNA SKUPŠČINA MEDNARODNE ZADRUŽNE ZVEZE

- Zadrुžna načela so smernice, po katerih zadrugе prenašajo svoje vrednote v prakso.
- **Prostovoljno in odprto članstvo**
Zadrugе so prostovoljne organizacije, katerih članstvo je odprto za vse, ki so sposobni uporabljati njihove storitve in so pripravljeni sprejeti odgovornosti, ki izhajajo iz članstva, brez spolne, socialne, rasne, politične ali verske diskriminacije.
- **Demokratično upravljanje članov**
Zadrugе so demokratične organizacije v upravljanju svojih članov, ki aktivno sodelujejo pri oblikovanju politik in sprejemanju odločitev. Izvoljeni predstavniki in predstavnice zadrugе so odgovorni članstvu. V zadrugah prvega reda imajo člani enake glasovalne pravice (en član, en glas), na demokratičen način so organizirane tudi zadrugе nadaljnjih redov.
- **Ekonomska udeležba članov**
Člani pravično prispevajo in demokratično upravljajo kapital zadrugе. Običajno je vsaj del kapitala v skupni lasti zadrugе. Za kapital, ki ga člani vplačajo kot obvezni vpisni delež, običajno prejmejo omejeno povračilo, pogosto pa ga sploh ne prejmejo. Člani razporejajo preseške za kateregakoli ali za vse naslednje namene: razvoj zadrugе, po možnosti z oblikovanjem rezerv, pri čemer vsaj njihov del ostaja nedeljiv; nagrajevanje članov sorazmerno z obsegom njihovega poslovanja z zadrugo in podpiranje drugih dejavnosti, ki jih odobri članstvo.
- **Avtonomija in neodvisnost**
Zadrugе so avtonomne organizacije, ki temeljijo na samopomoči, in jih upravljajo njihovi člani. Če sklepajo dogovore z drugimi organizacijami, vključno z vladami, ali pridobivajo kapital iz zunanjih virov, to počnejo pod pogoji, ki zagotavljajo demokratično upravljanje članov in ohranjajo zadrुžno avtonomijo.
- **Izobraževanje, usposabljanje in obveščanje**
Zadrugе zagotavljajo izobraževanje in usposabljanje za svoje člane, izvoljene predstavnike, menedžerje in zaposlene, da lahko učinkovito prispevajo k

razvoju svojih zadrug. Zadruge obveščajo širšo javnost – še posebej mlade in oblikovalce javnega mnenja – o naravi in koristih združnega sodelovanja.

- **Sodelovanje med zadrugami**

Zadruge najučinkoviteje služijo svojim članom in krepijo združno gibanje s tem, ko sodelujejo v lokalnih, državnih, regijskih in mednarodnih strukturah.

- **Skrb za skupnost**

Zadruge si prizadevajo za trajnostni razvoj svojih skupnosti prek politik, ki jih odobrijo njihovi člani.

Prevod: Jezikovna zadruga Soglasnik in Združenje Center alternativne in avtonomne produkcije – CAAP.